



## آموزش مهارت‌های زندگی با تأکید بر نمایش خلاق در مقطع ابتدایی

# خلاقیت و زندگی

سمیه ولی‌زاده

کارشناس ارشد پژوهش هنر  
دبیر هنر تهران

### چکیده:

به گزارش سازمان بهداشت جهانی، هدف از آموزش مهارت‌های زندگی، افزایش توانایی‌های روانی-اجتماعی و در نهایت پیشگیری از ایجاد رفتارهای آسیب‌زننده از طریق رعایت بهداشت سلامت و ارتقای سطح روانی افراد است. یکی از اهداف اصلی برنامه مهارت‌های زندگی، ارتقای بهداشت روانی کودکان و نوجوانان است. مطالعات بسیاری در مورد تأثیر برنامه آموزش مهارت‌های زندگی در ابعاد مختلف سلامت روان انجام گرفته و نتایج نشان داده است که آموزش این مهارت‌ها سبب افزایش عزت‌نفس، بهبود رفتارهای اجتماعی و سازگاری اجتماعی، افزایش رضایت سیستم خانوادگی و سازگاری با خانواده، افزایش مهارت حل مسائل شخصی و بین فردی و افزایش مهارت‌های مقابله‌ای شده است، حال آنکه یکی از روش‌های مؤثر در آموزش و تثبیت مادام‌العمر مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی، نمایش خلاق است که از طریق آن می‌توان بسیاری از تعالیم کاربردی در اجتماع، از قبیل توانمندسازی تصمیم‌گیری و حل مسئله، برقراری رابطه مؤثر، هویت‌یابی صحیح نسبت به خود، بالا بردن عزت نفس، خلاقیت و فرامین انسانی، افزایش روحیه همدلی و هم‌زبانی با دیگران و ... را به کودکان آموخت. در این مقاله بر آن شدیم تا به تأثیر نمایش خلاق در تربیت و آموزش مهارت‌های زندگی کودکان اشاره نماییم. روش استفاده شده در این مقاله، توصیفی-تحلیلی است و به همین منظور در گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و مطالعه اسنادی استفاده شده است. پژوهش حاضر بر آن است تا گامی در روند درک بهتر این مفهوم باشد.

کلیدواژه‌ها: مهارت زندگی، نمایش خلاق، مقطع ابتدایی، معلم، والدین

## مقدمه

مهارت‌های زندگی به مجموعه‌ای از توانایی‌های فردی گفته می‌شود که زمینه سازگاری و رفتار مثبت و مفید فرد را فراهم آورده و به او کمک می‌کند تا مسئولیت‌ها و نقش اجتماعی خود را بپذیرد و به شکل مؤثری عمل کند (حسین خنیفر، ۱۳۸۲). مک تاویش «مهارت‌های زندگی را توانایی رفتار مثبت و سازگاری‌هایی تعریف می‌کند که افراد را قادر می‌سازد تا به گونه‌ای مؤثر با چالش‌ها و درخواست‌های روزمره زندگی برخورد کنند.» در واقع مهارت‌های زندگی به مهارت‌های شخصی و اجتماعی گفته می‌شود که کودکان و نوجوانان باید آن‌ها را یاد بگیرند تا بتوانند در مورد خود، انسان‌های دیگر و کل اجتماع به طور شایسته، مؤثر و مطمئن رفتار نمایند (مک تاویش، ۲۰۰۰).

آموزش مهارت زندگی در ایجاد و افزایش توانمندی‌هایی مانند تصمیم‌گیری، ایجاد انگیزه در خود، پذیرش مسئولیت، ارتباط مثبت با دیگران، ایجاد عزت نفس مثبت، حل مشکل، خودنظم‌دهی و خودکفایتی دانش‌آموزان مؤثر است (کاظمی، مؤمنی و کیامرئی، ۲۰۱۱). طبق دیدگاه سازمان بهداشت جهانی آموزش مهارت‌های زندگی برای آماده‌سازی و تحول سالم کودک و نوجوان ضروری است. بنابراین فرد نوجوان می‌تواند تجربیاتی را کسب کند که نه تنها انتقال او به بزرگسالی را تسهیل کند بلکه به دستیابی او به رضایت از زندگی در طول عمر نیز کمک می‌کند (دامون، ۲۰۰۴). امروزه بسیاری از محققان معتقدند که مهارت‌هایی مانند توانایی حل مسئله، دوراندیشی و انجام ارزیابی‌های منطقی و درست به افراد کمک می‌کند تا به طور موفقیت‌آمیزی با مشکلات مقابله نمایند. اما متأسفانه بسیاری از افراد در رویارویی با مسائل زندگی توانایی‌های لازم را کسب نمی‌کنند و در مواجهه با مشکلات روزمره آسیب‌پذیرند. پژوهش‌ها نشان داده است که بسیاری از مشکلات عاطفی- روانی، ریشه‌های روانی- اجتماعی داشته و در صورتی که افراد دارای چنین توانمندی‌هایی باشند قادر خواهند بود تا با سایر افراد، جامعه، فرهنگ و محیط خودسازگارانه عمل نموده و بهداشت روان خود را در سطح مطلوبی تأمین نمایند. پژوهش‌های فراتحلیلی حاکی از آن است که آگاهی از مهارت‌های زندگی در تغییر و بهبود بخشیدن به سلامت روانی مرتبط است و در اغلب این مطالعات پس از آموزش مهارت‌های زندگی،

کاهش معناداری در علائم افسردگی، اضطراب و شکایات جسمانی مشاهده شده است (هرمن و همکاران، ۲۰۰۸، مردانی و همکاران، ۲۰۱۱). فقدان این مهارت‌ها باعث می‌شود که فرد در برابر فشارها دست به رفتار غیرمؤثر و ناسازگارانه بزند. آموزش چنین مهارت‌هایی توانایی برای برنامه‌ریزی رفتار هدفمند و متناسب با مشکل را در دانش‌آموزان به وجود می‌آورد. مدرسه مهم‌ترین محل برای آموزش مهارت‌های زندگی است. محتوای آموزش مهارت‌های زندگی باید در محیط مدرسه نمود عینی داشته باشد؛ از این رو مدارس باید دارای فضای سالم بهداشتی و امن باشند. همه امور مدرسه باید منعکس‌کننده پیام‌های درس مهارت‌های زندگی باشد (بروجنی، ۱۳۸۱) یکی از روش‌های انتقال این تعالیم به کمک شیوه نوین نمایش خلاق امکان‌پذیر است. اولیای مدرسه می‌توانند با روش خلق آثار نمایشی متنوع، بسیاری از مفاهیم کاربردی جامعه و زندگی را از زوایای گوناگون به دانش‌آموزان آموزش دهند. به طور نمونه مواردی چون تقویت اعتماد به خویشتن و احترام به خود و دیگران، کمک به توسعه ارتباطات دوستانه، مفید و سالم، پیشگیری از مشکلات روانی، رفتاری و اجتماعی، ارتقای سطح رفتارهای سالم و مفید اجتماعی، پیشگیری از رفتارهای خشونت‌آمیز، کاهش افت و عملکرد تحصیلی، افزایش نظم و ... .

## یافته‌ها

### نمایش خلاق در سال‌های دبستان

یکی از مباحث مهم و حائز اهمیتی که مدیران و مسئولان مدرسه براساس طرح تحول بنیادین باید به آن توجه نمایند، گنجاندن درس مهارت‌های زندگی در برنامه سالانه و آموزش آن است. تحقیقات نشان داده است، کودکانی که با رفتار اجتماعی ضعیف وارد مدرسه می‌شوند، با مشکلاتی مثل طرد هم‌تاها و سطح پایین موفقیت تحصیلی روبه‌رو می‌شوند. کسب مهارت‌های زندگی در کنار کسب علم و دانش و تغییر متناسب نگرش‌ها و ارزش‌ها و تقویت رفتارهای مناسب به رفتارهای سالمی می‌انجامد که مشکلات و موانع سلامتی را کاهش می‌دهد و موجب ارتقای بهداشت روانی می‌شود. (اصغرنژاد، ۱۳۸۳) مدرسه به‌عنوان دومین اجتماع خاص بعد از خانه، حساس‌ترین محل برای فراگیری رفتارها و مهارت‌های اجتماعی و کاربردی کردن علوم با هدف بهبود

مهارت‌های  
زندگی به  
مجموعه‌ای از  
توانایی‌های  
فردی گفته  
می‌شود که  
زمینه‌سازگاری  
و رفتار مثبت  
و مفید فرد را  
فراهم آورده و به  
او کمک می‌کند  
تا مسئولیت‌ها و  
نقش اجتماعی  
خود را بپذیرد و  
به شکل مؤثری  
عمل کند

## یکی از اهداف نمایش خلاق فراهم آوردن تجربه‌ای خلاق و ارزشمند در راستای کاربردهای اجتماعی و مهارت‌های زندگی برای کودکان است که در آن می‌توان مسائل آموزشی و پرورشی بسیاری را با ظرافت هر چه تمام جای داد

کیفیت زندگی است. به همین علت توجه به این تلاش فرهنگی و هنری خاص، به موازات آنچه که توسط مدرسان و معلمان محترم در کلاس‌ها آموزش داده می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. واقعیت آن است که حجم و جدیت دروس، فرصت کافی برای پرداختن به مهارت‌های زندگی و رفتارهای اجتماعی و دینی دانش‌آموزان کاهش می‌دهد ... مشارکت در فعالیت‌های جمعی، مسئولیت‌پذیری، شناخت حقوق خود، احترام به حقوق دیگران و آموزش امور اعتقادی و کاربردی زندگی را، بیشتر باید در فعالیت‌های جمعی خارج از کلاس جست‌وجو کرد و آنچنان که اثبات شده است یکی از کوتاه‌ترین راه‌های دستیابی به این رفتارها پرداختن به فعالیت‌های نمایشی است. همه امور مهم و کاربردی جامعه را می‌توان از طریق تئاتر آموزش داد. ائمه معصوم ما نیز بر اهمیت تأثیر آموزش و تربیت از طریق نمایش وقوف کامل داشته‌اند. نشان دادن طریقه صحیح وضو گرفتن توسط حضرت امام حسن (ع) و امام حسین (ع) در کودکی به پیرمردی که به‌درستی وضو نمی‌گرفت و نمایاندن روش صحیح خواندن نماز توسط امام علی (ع) به اجتماع حاضر در محضر رسول گرامی اسلام (ص) تنها نمونه‌هایی از این بذل توجه است. قرآن کریم نیز برای تأثیر بیشتر کلام وحی، از داستان و درگیری نیروهای خیر و شر بهره بسیار برده است (دولت‌آبادی، ۱۳۹۳) درواقع می‌توان گفت: نمایش خلاق یکی از شیوه‌های بسیار جذاب و هیجان‌انگیز از گونه‌های بازی‌های آموزشی و مهارتی است و معلمان با این شیوه می‌توانند بسیاری از مفاهیم از جمله مهارت‌های اجتماعی و زندگی را بازگو نمایند. نمایش خلاق، شکلی از وانمود بازی بوده و فعالیت نمایشی سازمان‌یافته‌ای است که بیشترین تأکید آن بر مراحل انجام دادن کار است تا بر حاصل کار. نمایش خلاق، یکی از روش‌هایی است که در تدریس به کار برده می‌شود، به این صورت که معلم با توجه به هدف، موضوع، داستان یا قطعه شعری را برای گروهی از کودکان می‌خواند. سپس معلم و شاگردان به تجزیه و تحلیل آن پرداخته و خودشان امکانات سناریو، صحنه و شخصیت‌ها و گفت‌وگوها را خلق و به اجرای آن می‌پردازند (حجازی، ۱۳۸۴).

یکی از اهداف نمایش خلاق فراهم آوردن تجربه‌ای خلاق و ارزشمند در راستای کاربردهای اجتماعی و مهارت‌های زندگی برای کودکان است

که در آن می‌توان مسائل آموزشی و پرورشی بسیاری را با ظرافت هر چه تمام جای داد. درواقع به وسیله نمایش خلاق می‌توان مفاهیم ارزشمندی را که فراگیری آن‌ها برای کودکان لازم و ضروری است با روشی مؤثر ارائه داد. مفاهیمی مانند آزادی، دوستی، گذشت و مفاهیمی انتزاعی هستند. اما رشد ذهنی کودکان در گروه سنی پیش‌دبستان و دبستان در مرحله عینی است بنابراین قادر به درک مفاهیم انتزاعی نیستند، در عین حال که لازم و ضروری است با این مفاهیم آشنا شوند. با نمایش خلاق و به‌کارگیری حواس پنجگانه کودکان می‌توان به مفاهیم انتزاعی جنبه عینی داد تا به راحتی قابل انتقال باشند. آموزگاری که از نیاز کودکان به بازی آگاه است و نمایش خلاق را انتخاب می‌کند، یکی از انعطاف‌پذیرترین و خلاق‌ترین ابزارهای موجود در حرفه آموزگاری را با خود به کلاس می‌برد (بشتدار، ۱۳۷۸).

مربی گروه نمایش خلاق مانند یک معلم یا کارگردان نیست که به بچه‌ها بگوید چه کنند و یا به آن‌ها نشان دهد چگونه عمل کنند، بلکه آن‌ها را با استفاده از حرکات و پانتومیم و ... راهنمایی و درباره همه ابعاد داستانی که می‌خواهند به صورت نمایش درآورند با آن‌ها گفت‌وگو می‌کند. کودکان از طریق این پرسش و پاسخ که خودشان محور آن قرار دارند با همه شخصیت‌های داستان آشنا می‌شوند و معنای حرکت‌های نمایش را می‌فهمند، بعد از این شناخت، مربی به آن‌ها اجازه می‌دهد یک صحنه یا کل نمایش را اجرا نمایند.

نمایش خلاق بر سه رکن اساسی در شکل‌گیری کودکان تأثیر می‌گذارد: بدن، بیان و تخیل. بر این اساس از اهداف مؤثر تربیتی و مهارتی کودکان با آموزش از طریق نمایش خلاق می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

افزایش اعتمادبه‌نفس و قدرت بیان  
کسب مهارت‌های گوناگون: کنترل خشم، گوش کردن و تقویت آن، نظم‌پذیری، احترام، مسئولیت‌پذیری و ...

افزایش روحیه جمعی و رقابت سالم در کودکان  
رشد قدرت تخیل و تخیل خلاقانه  
توانایی بداهه‌گویی  
درک بهتر مهارت‌های اخلاقی، تربیتی و آموزشی همچون مفاهیم و ارزش‌های اسلامی؛ به طور نمونه راستگویی، کار و تلاش؛ دوستی و مهربانی، عدالت و ...

اندیشیدن خلاق و درک موضوع مورد نظر  
مسئولیت‌پذیری در جهت برنامه‌ریزی و اجرا (ناظمی، ۱۳۸۵)



## نمونه‌های بازی‌های خلاقانه (نمایش خلاق)

### نمایش خلاق خانواده سلامت

معلم موضوع و هدف مهارت زندگی را بر روی تخته می‌نویسد (مثال: نظم‌پذیری) و از دانش‌آموزان می‌خواهد که به گروه‌های یک تا پنج نفره تقسیم شوند. سپس هر گروه خودش را به‌عنوان یک خانواده تعریف و شناسنامه‌ای برای خود، به کمک تک‌تک اعضا، تنظیم می‌کند. آنگاه افراد گروه، با توجه به نقشی که هر یک عهده‌دار است، وظایف خود را طبقه‌بندی می‌نمایند و بعد از چند جلسه تکرار و تمرین گروهی، به ایفای نقش می‌پردازند و یکی از مسائل زندگی را بررسی می‌نمایند. به‌طور نمونه:

اعضای گروه ۱:

\* حسن: در نقش پدر خانواده

\* محسن: در نقش پسر کوچک خانواده

\* ایمان: در نقش پسر بزرگ خانواده

\* موضوع گروه: بی‌نظمی پسر کوچک خانواده (ایمان)

\* هدف: ارائه راهکار به کمک پدر و برادر بزرگ خانواده (محسن) که بچه‌ها در چند جلسه طی تحقیقات و پرس‌وجوهایی که انجام داده‌اند سناریویی برای اجرا می‌نویسند و هدف‌های خود را با بازی ارائه می‌دهند.

\* روش آموزش: اجرای نمایش صحنه‌ای

\* برخی از محاسن آموزشی این روش: افزایش روحیه تیمی، همدلی و هم‌زبانی در کودکان، آموزش مسئولیت‌پذیری و اعتمادبه‌نفس، یادگیری مادام‌العمر، ترغیب غیرمستقیم دانش‌آموزان به

نظم‌پذیری با ایفای نقش‌های گوناگون که تمامی موارد ذکر شده از شاخصه‌های اساسی مهارت‌های زندگی می‌باشد.

### نمایش خلاق مهارت‌های زندگی اسلامی

معلم دانش‌آموزان را به گروه‌های سه تا پنج‌نفره تقسیم می‌کند، سپس با توجه به سرفصل یک درس، مثلاً درس هدیه‌های آسمان، به‌طور نمونه: قصه‌ای از پیامبران را برای بچه‌ها به‌طور خلاصه توضیح می‌دهد و بعد از تک‌تک گروه‌ها می‌خواهد با امکانات موجود صحنه را طراحی نمایند و با توجه به توانایی‌های فردیشان، سمت‌های موجود در نمایش از قبیل کارگردانی و بازی و روایتگری را بین خود تقسیم نمایند و به شکل گروهی به ایفای نقش خود بپردازند. این کار کمک می‌کند تا روحیه تیمی میان دانش‌آموزان بیشتر شود و همدلی و مشورت افزایش یابد. از طرفی به دلیل عینی بودن و اجرای عملی موضوع «درس هدیه‌ها» که خود بیان‌گر مهارت‌های زندگی اسلامی است انتظار می‌رود مفاهیم آموخته در ذهن دانش‌آموزان بهتر تثبیت گردد.

### نمایش خلاق فروشگاه مردمی

معلم دانش‌آموزان را به سه گروه الف، ب و ج تقسیم می‌کند، سپس تعدادی وسایل و مایحتاج زندگی از قبیل نان، شیر، بطری آب و ... در اختیار گروه الف قرار می‌دهد. به گروه ب نیز مقداری پول کاغذی، که توسط دانش‌آموزان درست شده است، می‌دهد اما گروه ج هیچ چیزی در اختیار ندارد. بعد، از گروه‌ها با توجه به داشته‌ها و نداشته‌هایشان،

مربی گروه  
نمایش خلاق  
مانند یک معلم  
یا کارگردان  
نیست که به  
بچه‌ها بگوید  
چه کنند و یا  
به آن‌ها نشان  
دهد چگونه عمل  
کنند، بلکه آن‌ها  
را با استفاده  
از حرکات و  
پانتومیم و ...  
راهنمایی و  
دربارۀ همه  
ابعاد داستانی  
که می‌خواهند  
به صورت نمایش  
در آورند با آن‌ها  
گفت‌وگومی کند

مهارت‌های محیط زیستی و صرفه‌جویی در منابع طبیعی و ملی در کودکان، بالا بردن مهارت دقت و نیز تمرکز بر روی عناصر طبیعی می‌شود.

### نمایش خلاق صندلی صداقت

این کار روشی است برای آموزش مهارت اعتماد به یکدیگر و نیز آموزش مهارت راستگویی به کودکان. شیوه بازی به این صورت است که یک صندلی را در وسط نمازخانه مدرسه قرار می‌دهیم و از بچه‌ها می‌خواهیم به صورت دایره‌وار کنار هم بنشینند به طوری که صندلی مرکز ثقل دایره قرار گیرد. سپس معلم از یکی از بچه‌ها می‌خواهد روی صندلی بنشیند و از هر یک از بچه‌ها می‌خواهد درباره ویژگی‌های دوست خود یک جمله بگوید. هر یک با توجه به شناختی که دارد جمله‌ای می‌گوید و در نهایت معلم از دانش‌آموزی که روی صندلی نشسته است می‌خواهد صادقانه نکات مثبت و منفی خود را با توجه به ویژگی‌های فردی و بازخوردی که از دوستانش گرفته است بازگو کند. بچه‌ها در این بازی خلاق، بدون هیچ نقاب و صادقانه، اظهار نظر می‌کنند، ویژگی‌های خود را با دیدگاه دوستانشان می‌سنجند و ارزیابی می‌نمایند و شخصیت خود و دوستانشان را به چالش می‌کشاند. به واقع آن‌ها از این طریق تا حدودی می‌توانند میزان رفتارهای خوب و بد خود را به صورت غیرمستقیم شناسایی کنند.

### نمایش خلاق سفر خیالی

معلم همراه بچه‌ها وارد بازی می‌شود و دانش‌آموزان را در حین اجرای یک نمایش به سفر خیالی می‌برد. آن‌ها می‌توانند به هر کجا که می‌خواهند سفر کنند؛ وارد یک منطقه جغرافیایی شوند، وارد یک بیمارستان صحرایی شوند، یا اینکه به دوران مشاهیر و شاعران گذشته ایران بازگردند و به زبان آن‌ها سخن بگویند و با زندگی آن‌ها آشنا شوند. حتی می‌توانند شخصیت نویسندگان و شاعران سده‌های گذشته را بازسازی کنند. در طول این سفر اکتشافی، هر کدام از بچه‌ها نقشی برعهده می‌گیرند و با هم نکات تازه‌ای را یاد می‌گیرند. هر بار بنا به موضوع آموزشی یا تربیتی که معلم در نظر دارد، مقصد سفر تغییر می‌کند. یک بار در طول نقشه جغرافیایی حرکت می‌کنند، بار دیگر به یک بیمارستان صحرایی یا ادوار گوناگون، مثلاً عهد تیموری یا سلجوقی باز می‌گردند. حسن این نمایش گروهی این است که تمام شاگردان کلاس می‌توانند در آن شرکت کنند و بنا به هدف کاربردی که معلم برای کلاس در نظر گرفته است



می‌خواهد که با هم بازی کنند تا در هر سه گروه تعادل و برابری ایجاد شود. گروه ب با پول خود وسایل مورد نیاز خود و بخشی از مایحتاج گروه ج را از گروه الف تهیه می‌کند. سپس گروه الف با توجه به پول دریافتی از گروه ج، بخشی از پول را به گروه ج می‌بخشد و از این طریق تعادل میان سه گروه برقرار می‌شود. با این روش بازی را ادامه می‌دهند. هدف از نمایش «فروشگاه مردمی» یادگیری مهارت عدالت، انسان‌دوستی، برابری و مساوات میان اعضای جامعه و ترویج نیکوکاری و کمک‌رسانی به محرومان و نیازمندان است. علاوه بر آن نحوه‌ای از آموزش غیرمستقیم مهارت یادگیری و شمارش و حساب و کتاب است.

### نمایش خلاق مهارت زندگی (محیط زیست)

از دانش‌آموزان می‌خواهیم با وسایل دورریختنی و بازیافتی به کمک دانش و تخیلات شخصی خود، یک یا چند عروسک دستی برای درس علوم، به طور مثال برای سرفصل بازیافت، درست نمایند، سپس از آن‌ها می‌خواهیم به صورت گروهی، یک نفر وظیفه عروسک‌گردانی و فرد دیگر صدآپیشه‌گی عروسک را عهده‌دار شوند و با عروسک‌های دست‌ساز خود مراحل بازیافت و ... را نمایش دهند و بازی پرسش و پاسخ را در کلاس اجرا نمایند. هدف معلم آشنا کردن صرفه‌جویی مهارت محیط زیستی دانش‌آموزان در منابع طبیعی می‌باشد. این روش باعث برانگیخته شدن دانش فردی و پویایی ذهن، توجه و استفاده از اشیاء و مواد دورریختنی و کم‌اهمیت، بالا بردن

بنابر تعریف  
سازمان  
یونیسف،  
مهارت‌های  
زندگی مجموعه  
گسترده‌ای از  
توانمندی‌های  
روانی و  
اجتماعی مانند  
تصمیم‌گیری،  
برقراری ارتباط  
مؤثر با دیگران،  
مقابله با شرایط  
و خودمدیریتی  
است که  
یادگیری آن‌ها  
به زندگی سالم  
و سازنده فرد  
کمک می‌کند



می‌تواند اهداف و مهارت‌های تربیتی را به شاگردان بیاموزد. این شیوه‌ای است که به خوبی می‌تواند دانش‌آموزان را جذب مباحث کلاس و یادگیری مادام‌العمر در مهارت‌های زندگی نماید.

### مهارت سخن‌وری و افزایش اعتمادبه‌نفس

هر یک از بچه‌ها مطلبی را از درس یا زندگی خود نقل می‌کند (موضوع سخن به هدف معلم بستگی دارد). دانش‌آموز باید موضوع را طوری نقل و اجرا کند که دانش‌آموزان دیگر خسته نشوند. هر گاه دانش‌آموزان گفتند که از پیگیری مطلب او خسته شده‌اند، او «سوخته است» و باید بنشیند. دانش‌آموزان می‌توانند برای او تنبیهی معین کنند؛ مثلاً اینکه برای بچه‌ها یک لطیفه بگویند یا آن‌ها را به یک خوراکی دعوت کند. شرط این بازی آن است که مخاطبان علاقه و توجه خود را به موضوع از دست ندهند. این شیوه برای تقویت اعتمادبه‌نفس، تمرین سخن‌وری، خلاقیت، تمرکز و جسارت دانش‌آموزان در بیان مطالب خویش است و در عین حال، با انتخاب محتویات درسی، می‌تواند نقش آموزشی هم داشته باشد. این شیوه مهارت سخن گفتن صحیح در برابر یک جمع را در دانش‌آموز تقویت می‌کند.

### نتیجه‌گیری

بنابر تعریف سازمان یونسف، مهارت‌های زندگی مجموعه‌ای گسترده‌ای از توانمندی‌های روانی و اجتماعی مانند تصمیم‌گیری، برقراری ارتباط مؤثر با دیگران، مقابله با شرایط و خودمدیریتی است که یادگیری آن‌ها به زندگی سالم و سازنده فرد کمک می‌کند. حال آنکه معلمان، مربیان و والدین به کمک نمایش خلاق می‌توانند مهارت‌های کاربردی زندگی و جامعه، همچون دین، فرهنگ، تمدن، ارزش‌های اخلاقی (نظم‌پذیری، کنترل خشم، احترام به هم‌نوع و ...)، فرامین انسانی و ... را به کودکان از طریق غیرمستقیم آموزش دهند. حتی گاهی اوقات می‌توان با ورود به نمایش کودکان و همراه شدن با آن‌ها اهداف خود را پیگیری نمود. کودکان در دیدن نمایش معمولاً، جبری را احساس نمی‌کنند و همین موضوع طریق خوبی برای آموزش مهارت‌های زندگی است و به آن‌ها کمک می‌کند تا به صورت هم‌زمان حواس پنج‌گانه، ذهن، بدن، بیان، اعتمادبه‌نفس، خودشناسی و هویت آن‌ها شکل گیرد و فرایند تربیت سازنده و مهارت‌های زندگی اسلامی در آن‌ها تسهیل شود. امید است پژوهش حاضر گامی مؤثر در این حیطه برداشته باشد.

### منابع

۱. اصغرزاد فرید، علی‌اصغر (۱۳۸۳). نیازسنجی آموزش مهارت‌های زندگی در مقطع راهنمایی، شهر تهران. انستیتو روان‌بزرگی. تهران: مرکز تحقیقات بهداشت روان
۲. پشت‌دار، علی‌محمد؛ قصه‌گویی و نمایش خلاق، تهران، دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۸، چاپ اول، ص ۲۰.
۳. حجازی، بنفشه؛ ادبیات کودکان و نوجوانان، تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۴، چاپ هشتم، ص ۱۷۶ و ۱۷۷.
۴. خنیفر، حسین، مهارت‌های زندگی، تهران: الکترونیک کتاب سبز ۱۳۹۴
۵. دولت‌آبادی، حسن، نمایشنامه آسان ۱۰، تهران: قطره، چاپ سوم؛ ص ۱۵-۱۴
۶. سازمان بهداشت جهانی (۱۹۹۳). برنامه آموزش مهارت‌های زندگی، ترجمه ربابه نوری قاسم‌آبادی و پروانه محمدخانی (۱۳۷۷). چاپ اول. تهران: واحد بهداشت و پیشگیری از سوء مصرف مواد سازمان بهداشتی جهانی
۷. سجادی، سیدعبدالمجید، بررسی میزان آشنایی معلمان ابتدایی ناحیه یک استان قم با مهارت‌های زندگی و کاربرد آن‌ها در کلاس درس (پایان‌نامه) سال ۸۵-۸۴، ص ۳۹-۳۸
۸. فتحی و اجارگاه، کورش، عارفی، محبوبه، شناسایی و اولویت‌یابی مهارت‌های زندگی مورد نیاز بزرگسالان برای لحاظ کردن در برنامه‌های درسی. فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره: ۹۳، سال نشر: ۱۳۸۷
۹. محمود نجفی، ایمان. بیگدلی، غلامرضا دهشیری، اسحق رحیمیان بوگر- پیش‌بینی آسیب‌های اجتماعی براساس مهارت‌های زندگی در دانش‌آموزان؛ فصلنامه روان‌شناسی مدرسه، شماره ۱. سال نشر ۱۳۹۲.
۱۰. ناظمی، یحیی؛ ادبیات کودکان، تهران، چاپار، ۱۳۸۵، چاپ اول، صص ۶۲-۶۱.